

Vec C-420/20

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

9. september 2020

Vnútroštátny súd:

Sofijski rajonen sad

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

7. august 2020

Obžalovaný v trestnom konaní:

HN

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Trestné konanie vedené proti štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý však nemôže byť osobne prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, lebo bulharské orgány ho vrátili do jeho krajiny pôvodu a uložili mu „zákaz vstupu a pobytu v Bulharskej republike“.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad práva Únie, článok 267 druhý odsek ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Je prípustné obmedzenie práva obvinených osôb byť osobne prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, stanoveného v článku 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorých formálne obvineným cudzincom možno uložiť administratívno-právny zákaz vstupu a pobytu v krajine, v ktorej sa vedie trestné konanie?

2. V prípade, ak bude odpoveď na prvú otázku kladná, boli by podmienky podľa článku 8 ods. 2 písm. a) a/alebo b) smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1) na uskutočnenie súdneho konania v neprítomnosti obvineného cudzinca splnené, ak bol tento cudzinec riadne informovaný o trestnej veci a o dôsledkoch neúčasti a zastupuje ho splnomocnený obhajca, ktorého si určil buď obvinený, alebo ktorého určil štát, ale osobnej účasti obvineného cudzinca bráni zákaz vstupu a pobytu v krajine, v ktorej sa vedie trestné konanie, vydaný v správnom konaní?

3. Je prípustné zmeniť právo obvinenej osoby byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci podľa článku 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1) prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov na procesnoprávnu povinnosť tejto osoby? Konkrétne poskytujú členské štáty týmto spôsobom vyššiu úroveň ochrany v zmysle odôvodnenia 48, alebo je taký postup naopak nezlučiteľný s odôvodnením 35 smernice, kde sa uvádza, že právo obvineného nie je absolútnym právom a možno sa ho vzdať?

4. Je vzdanie sa práva obvineného byť osobne prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci podľa článku 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), ktoré bolo v priebehu vyšetrovania jednoznačne vysvetlené, do budúcnosti prípustné, pokiaľ bol obvinený informovaný o dôsledkoch neúčasti?

Uvádzané právne predpisy Únie a judikatúra

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1): odôvodnenia 35 a 48, článok 8 ods. 1 a 2

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

Nakazatelen kodex (trestný zákon, Bulharsko, ďalej len „NK“)

§ 93 bod 7:

„Závažný trestný čin“ je trestný čin, za ktorý zákon stanovuje trest odňatia slobody na viac ako päť rokov, trest odňatia slobody na doživotie alebo trest odňatia slobody na doživotie bez možnosti zmeny [na trest odňatia slobody na určitú dobu].“

§ 308 ods. 1 a 2:

„(1) Kto vyrobí nepravú úradnú listinu alebo sfaľšuje úradnú listinu v úmysle použiť ju, potrestá sa za falšovanie listiny trestom odňatia slobody až na tri roky.

(2) Ak sú predmetom činu podľa odseku 1... bulharské alebo zahraničné osobné doklady..., uloží sa trest odňatia slobody až na osem rokov.“

§ 316:

„Trest, ktorý je stanovený v predchádzajúcich ustanoveniach tejto kapitoly, platí aj pre osobu, ktorá vedome použije nepravú alebo sfaľšovanú listinu,... ak nemožno vyvodiť jej trestnoprávnu zodpovednosť za samotnú výrobu listiny.“

Nakazatelno-procesualen kodex (trestný poriadok, Bulharsko, ďalej len „NPK“)

§ 247b ods. 1:

„Na príkaz sudcu spravodajcu sa obžalovanému doručí kópia obžaloby. Spolu s dorúčením obžaloby je obžalovaný informovaný o nariadení predbežného prejednávania obžaloby a o otázkach uvedených v § 248 ods. 1, o jeho práve byť prítomný spolu s obhajcom a o jeho možnosti nechať si ustanoviť obhajcu

v prípadoch uvedených v § 94 ods. 1, ako aj o skutočnosti, že trestnú vec možno prejednať a rozhodnúť o nej v jeho neprítomnosti, pokiaľ sú splnené podmienky podľa § 269.“

§ 248 ods. 1:

„Pri predbežnom prejednaní obžaloby sa posudzujú nasledujúce otázky:

1. či vec patrí do príslušnosti súdu,
2. či existujú dôvody na zastavenie alebo prerušenie trestného konania,
3. či počas vyšetrovania došlo k napravitel'nému podstatnému porušeniu procesných predpisov, ktoré viedlo k porušeniu procesných práv obvineného, poškodeného, resp. jeho dedičov,

...“

§ 269 ods. 1 a 3:

„(1) V trestných veciach, v ktorých sa obžalovanému kladie za vinu závažný trestný čin, je jeho prítomnosť na súdnom konaní povinná.

...

(3) Ak to nebráni zisteniu objektívnej pravdy, vec možno prejednať v neprítomnosti obžalovaného, ak:

...

4. sa obžalovaný zdržiava mimo územia Bulharskej republiky a:

- a) jeho bydlisko nie je známe,
- b) z iných dôvodov ho nemožno predvolať,
- c) bol riadne predvolaný, a svoju neúčast' náležite neodôvodnil.“

Zakon za čuždencite v Republika Bălgaria (zákon o cudzincoch v Bulharskej republike, ďalej len „ZČRB“)

§ 10:

„(1) Udelenie víza alebo vstup cudzinca sa odmietne, ak:

...

7. sa cudzinec pokúsil o vstup alebo tranzit s použitím nepravých alebo falšovaných listín, resp. nepravého alebo falšovaného víza alebo povolenia na pobyt,

...

22. existujú informácie, že účelom jeho vstupu je použiť krajinu ako tranzitnú krajinu pri migrácii do tretieho štátu.

...

(2) V prípadoch uvedených v odseku 1 možno udeliť vízum alebo povoliť vstup na územie Bulharskej republiky, ak existujú humanitárne dôvody alebo ak je to potrebné v záujme štátu alebo na splnenie medzinárodných záväzkov.“

§ 41:

„Návrat sa nariadi, ak:

...

5. sa zistí, že cudzinec pri vstupe legálne prekročil štátnu hranicu, ale pokúsi sa vycestovať cez hraničný priechod, ktorý na to nie je určený, alebo s nepravým alebo falšovaným pasom alebo náhradným dokladom.“

§ 42h:

„(1) Zákaz vstupu a pobytu na štátnom území členských štátov Európskej únie sa uloží, ak:

1. sú splnené podmienky podľa § 10 ods. 1,

...

(4) Zákaz vstupu možno uložiť súčasne s donucovacím opatrením podľa § 40 ods. 1 bodu 2 alebo podľa § 41, ak sú splnené podmienky podľa § 10 ods. 1.“

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 HN je albánskym štátnym príslušníkom. Neovláda bulharský jazyk, takže komunikácia s ním sa uskutočňuje v albánskom jazyku prostredníctvom tlmočníka ustanoveného justičnými orgánmi.
- 2 Dňa 11. marca 2020 bol HN na príkaz policajného orgánu na základe zistení týkajúcich sa falšovania listín, ku ktorému došlo v ten istý deň, konkrétne pokusu opustiť územie Bulharskej republiky na hraničnom priechode letiska Sofia s nepravými úradnými zahraničnými osobnými dokladmi, zadržaný na dobu až do 24 hodín.
- 3 Ešte v ten istý deň, 11. marca 2020, bolo začaté vyšetrovanie pre zistený trestný čin.

- 4 Dňa 12. marca 2020 uložil riaditeľ Granično policejsko upravlenie Sofia (úrad pohraničnej polície Sofia, ďalej len „GPU Sofia“) príkazom podľa § 41 bodu 5 a § 44 ods. 1 ZČRB voči HN donucovacie opatrenie „návrat do krajiny pôvodu, do tranzitnej krajiny alebo do tretieho štátu“. Riaditeľ GPU Sofia uložil rovnako 12. marca 2020 druhým príkazom podľa § 42h ods. 3 a 4 v spojení s § 10 ods. 1 bodmi 7 a 22 a § 44 ods. 1 ZČRB voči HN aj donucovacie opatrenie „zákaz vstupu a pobytu v Bulharskej republike“ na obdobie piatich rokov, od 12. marca 2020 do 11. marca 2025. V konaní vo veci samej nič nenasvedčuje tomu, že tieto príkazy boli napadnuté v správnom alebo súdnom konaní.
- 5 Dňa 23. apríla 2020 bol HN uznesením vyšetrovateľa v rámci začatého vyšetrovania formálne obvinený zo spáchania trestného činu podľa § 316 v spojení s § 308 ods. 1 a 2 NK. Podľa tohto uznesenia HN 11. marca 2020 vedome použil nepravé úradné zahraničné osobné doklady, konkrétne nepravý grécky cestovný pas a nepravý grécky občiansky preukaz, pričom nemožno vyvodit' jeho trestnú zodpovednosť za samotnú výrobu týchto listín.
- 6 Dňa 27. apríla 2020 sa HN a jeho *ex offico* ustanovený obhajca dozvedeli o uznesení o jeho formálnom obvinení, pričom HN bol v prítomnosti svojho tlmočníka informovaný o svojich právach podľa NPK, vrátane ustanovenia § 269 NPK o uskutočnení súdneho konania v neprítomnosti a jeho dôsledkoch. Počas výsluchu, ktorý sa uskutočnil v ten istý deň, HN vyhlásil, že rozumie právam, ktoré mu boli vysvetlené, že nechce byť prítomný na súdnom konaní, lebo mu to „spôsobuje zbytočné náklady“, a že „v prípade súdneho konania v neprítomnosti“ v plnom rozsahu dôveruje svojmu obhajcovi ustanovenému *ex offico*.
- 7 Dňa 27. mája 2020 bola na Sofijski rajonen sád (Okresný súd Sofia, Bulharsko) – vnútroštátny súd, ktorý podáva návrh na začatie prejudiciálneho konania – doručená obžaloba podaná proti HN pre trestný čin podľa § 316 v spojení s § 308 ods. 1 a 2 NK, čím sa začalo súdne trestné konanie, v ktorom sa predkladá tento návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 8 Sofijski rajonen sád (Okresný súd Sofia) uznesením z 24. júna 2020 určil termín na predbežné prejednanie obžaloby v trestnej veci na 23. júla 2020. Sudca spravodajca so zreteľom na požiadavky stanovené v § 274b ods. 3 NPK nariadil, aby sa HN prostredníctvom Direkcia Migracia (riaditeľstvo pre migráciu), ktoré je súčasťou Ministerstvo na vatrešnite raboti (ministerstvo vnútra, ďalej len „MVR“), doručili kópie tohto uznesenia a obžaloby, v oboch prípadoch v albánskom preklade. V tomto uznesení sa tiež poukázalo na to, že prítomnosť obžalovaného na súdnom pojednávaní je podľa § 269 ods. 1 NPK povinná a konanie sa môže uskutočniť v jeho neprítomnosti len za podmienok stanovených v § 269 ods. 3 NPK.
- 9 Dňa 16. júla 2020 zamestnanci riaditeľstva MVR pre migráciu listom oznámili, že HN bol 16. júna 2020 prepustený zo zariadenia na dočasné ubytovanie cudzincov a na účely výkonu donucovacích opatrení, ktorými boli „vrátenie do krajiny pôvodu, do tranzitnej krajiny alebo do tretieho štátu“ a päťročný „zákaz vstupu

a pobytu v Bulharskej republike“, prepravený na štátnu hranicu Bulharskej republiky. Podľa uvedeného listu táto okolnosť bránila tomu, aby bol obžalovaný riadne informovaný o súdnom konaní, ktoré bolo proti nemu začaté.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 10 Obžalovaný HN sa nevyjadril, lebo bol nútené odsunutý z krajiny a jeho súčasné miesto pobytu nie je justičným orgánom známe.
- 11 *Ex offio* ustanovená obhajkyňa obžalovaného sa v tejto súvislosti výslovne nevyjadrila a lehota, ktorá jej bola poskytnutá na predloženie doplňujúcich otázok, ktoré by sa prípadne mali uviesť v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, márne uplynula.
- 12 Na súdnom pojednávaní 23. júla 2020 uviedla, že HN nebol informovaný o začatí súdnom konaní, a preto sa toto konanie má uskutočniť podľa všeobecných predpisov v jeho neprítomnosti.
- 13 Prokurátor sa v tejto súvislosti výslovne nevyjadril a lehota, ktorá mu bola poskytnutá na predloženie doplňujúcich otázok, ktoré by sa prípadne mali uviesť v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, márne uplynula.
- 14 Na súdnom pojednávaní 23. júla 2020 prokurátor uviedol, že v prejednávacom prípade sú splnené podmienky na uskutočnenie súdneho konania v neprítomnosti, keďže obžalovaný sa nachádza v zahraničí a jeho bydlisko nie je známe.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 15 Predmetom skúmania v tomto konaní je údajná účasť HN na trestnom čine, za ktorý sa má vyvodiť jeho trestná zodpovednosť, pričom súd musí vo veci s konečnou platnosťou rozhodnúť o tom, či táto osoba je alebo nie je vinná.
- 16 Najprv však treba objasniť zásadnú otázku, či je prípustné obmedziť osobnú účasť obžalovaného na súdnom konaní vo vlastnej veci prostredníctvom donucovacieho opatrenia orgánov výkonnej moci, ktorým bol tejto osobe uložený dlhodobý zákaz vstupu, resp. pobytu na území Bulharskej republiky.
- 17 Vzhľadom na vyššie uvedené musí Súdny dvor Európskej únie rozhodnúť, či je prípustné obmedzenie práva obvinených osôb byť osobne prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, stanoveného v článku 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorých formálne obvineným cudzincom možno uložiť administratívno-právny zákaz vstupu a pobytu v krajine, v ktorej sa vedie trestné konanie.

- 18 Nútený odsun obžalovaného z krajiny a zákaz vstupu a pobytu, ktorý mu bol uložený, mu znemožňujú osobne sa zúčastniť na konaní, najmä na uskutočnenom predbežnom prejednaní obžaloby, po skončení ktorého už nemôže namietat' prípadné porušenia svojho práva na obhajobu, ku ktorým došlo počas vyšetrovania. V konaní vo veci samej súd napriek neprítomnosti obžalovaného uskutočnil predbežné prejednanie obžaloby, aby sa začala fáza súdneho skúmania, lebo bulharské právo poskytuje právnu možnosť obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie až vo fáze súdneho skúmania. Neexistuje však procesná prekážka, ktorá by bránila opätovnému uskutočneniu predbežného prejednanja obžaloby v prípade, že sa táto osoba osobne dostaví.
- 19 Podľa § 10 ods. 1 bodu 7 ZČRB sa cudzincovi odmietne vstup, ak sa pokúsil o vstup alebo tranzit s použitím nepravých alebo falšovaných listín. Ustanovenie § 10 ods. 2 ZČRB stanovuje výnimku z humanitárnych dôvodov alebo v prípade, ak je to potrebné v záujme štátu alebo na splnenie medzinárodných záväzkov.
- 20 Z preskúmania uvedených ustanovení vyplýva, že osobná účasť obvineného cudzinca na súdnom konaní vo vlastnej veci, pokiaľ sa pokúsil o vstup alebo tranzit s použitím nepravých alebo falšovaných listín, závisí od výslovného predchádzajúceho povolenia na vstup udeleného orgánmi výkonnej moci, ktoré nepodlieha súdному preskúmaniu, čím fakticky vzniká celý rad administratívnych prekážok, ktoré majú vplyv na právo na spravodlivé konanie.
- 21 V prípade, ak by bola odpoveď na prvú otázku kladná, má Súdny dvor Európskej únie objasniť, či by podmienky podľa článku 8 ods. 2 písm. a) a/alebo b) smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1) na uskutočnenie súdneho konania v neprítomnosti obvineného cudzinca boli splnené, ak bol tento cudzinec riadne informovaný o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti a zastupuje ho splnomocnený obhajca, ktorého si určil buď obvinený alebo ktorého určil štát, ale osobnej účasti obvineného cudzinca bráni zákaz vstupu a pobytu v krajine, v ktorej sa vedie trestné konanie, vydaný v správnom konaní.
- 22 Odpoveď na druhú otázku má význam pre ďalšie vedenie konania súdom, teda či má súd prijať opatrenia na zistenie miesta pobytu obžalovaného v zahraničí podľa platných medzinárodných postupov, informovať ho o konaní a ukončiť konanie v jeho neprítomnosti, ale v prítomnosti obhajcu ustanoveného *ex offio*, alebo prerušiť trestné konanie na dobu trvania zákazu uloženého v správnom konaní, aby zabezpečil neobmedzený výkon práva byť osobne prítomný na súdnom konaní.
- 23 Podľa ustanovenia § 269 ods. 1 NPK je prítomnosť obžalovaného na konaní pred súdom v trestných konaniach vedených pre závažné trestné činy povinná, pričom podľa odseku 3 sa toto konanie môže uskutočniť v neprítomnosti len vtedy, keď to nebráni zisteniu objektívnej pravdy. Táto právna úprava vyžaduje, aby Súdny dvor Európskej únie rozhodol aj o otázke, či je prípustné zmeniť právo obvinenej osoby

byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci podľa článku 8 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1) na procesnoprávnu povinnosť a konkrétne či členské štáty týmto spôsobom poskytujú vyššiu úroveň ochrany v zmysle odôvodnenia 48, alebo taký postup je naopak nezlučiteľný s odôvodnením 35 smernice, kde sa uvádza, že právo obvineného nie je absolútnym právom a možno sa ho vzdať.

- 24 Odpoveď na tretiu otázku je predpokladom zákonného uskutočnenia súdneho konania v neprítomnosti obžalovaného, ak to nebráni zisteniu objektívnej pravdy, v prípade, ak bol obžalovaný riadne informovaný o tomto konaní a napriek tomu – nezávisle od zákazu vstupu a pobytu v Bulharskej republike uloženého v správnom konaní – sa jednoznačne vzdá svojho práva byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci.
- 25 Ak Súdny dvor Európskej únie odpovie na tretiu otázku v tom zmysle, že je neprípustné zmeniť právo obvinenej osoby podľa článku 8 ods. 1 smernice 2016/343 na procesnoprávnu povinnosť, musel by objasniť, či je možné vzdanie sa tohto práva, ktoré bolo počas vyšetrovania jednoznačne vysvetlené, do budúcnosti, pokiaľ bol obvinený informovaný o dôsledkoch neúčasti.
- 26 Zo zápisnice o výsluchu HN v rámci vyšetrovania vyplýva, že HN bol v prítomnosti tlmočníka a obhajcu, ktorý mu bol ustanovený *ex officio*, informovaný o svojich právach podľa NPK, vrátane ustanovenia § 269 NPK o uskutočnení súdneho konania v neprítomnosti a jeho dôsledkoch. HN výslovne vyhlásil, že rozumie právam, ktoré mu boli vysvetlené, že nechce byť prítomný na súdnom konaní, lebo mu to „spôsobuje zbytočné náklady“, a že „v prípade súdneho konania v neprítomnosti“ v plnom rozsahu dôveruje svojmu obhajcovi ustanovenému *ex officio*. K tomuto vzdaniu sa však došlo pred podaním obžaloby na súde, a teda pred vznikom práva byť prítomný na súdnom konaní, čo vyvoláva dôvodné pochybnosti o tom, či nastali právne následky, ktoré toto vzdanie sa malo spôsobiť.